

Artikkel

«Det er veldig forskjellig fra hjemlandet mitt»: Migrantforeldres erfaringer med kommunikasjon og samhandling med barnehagepersonalet

Kathrine Rønning Tvinnereim

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning

Email: krt@dmmh.no

Gunnhild Bergset

Høgskulen i Volda

Email: gunnhild.bergset@hivolda.no

Abstract

This article presents an interview study with seven parents with migration backgrounds who have children in Early Childhood Education and Care institutions (ECEC). It highlights the parents' experiences related to their interaction with ECECs during their first year as ECEC parents. The aim of the study is to explore how parents with migration backgrounds experience communication and interaction with ECEC staff.

The authors have executed a qualitative analysis of the research data. The analysis indicates that the parents' experiences from their country of origin do not align well with expectations in the new home country. On the other hand, the analysis indicates that the interaction between ECEC parents and staff will improve when the understanding of the new society increases. The article highlights the difference between parents with some knowledge about Norwegian ECEC institutions before enrollment and those with limited insight. However, all of the parents enter the cooperation with ECEC institutions with little or no expectations to influence the current Norwegian system, but with a

©2023 Kathrine Rønning Tvinnereim and Gunnhild Bergset. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

will to adapt to it. The willingness to adapt might make the parents less likely to engage with the ECEC staff. This attitude is based upon insufficient trust in the ECEC institutions and in Norwegian society in general. The lack of trust creates worries about the consequences of not successfully adapting to the Norwegian ECEC system and more specifically about Norwegian authorities' decisions regarding deportations and family reunifications. The article points out that support from ECEC staff and other ECEC parents might reduce this anxiety and further develop the interaction.

The main conclusion of this article is that an extra effort is necessary to include parents with migration backgrounds to make sure they have enough knowledge about the Norwegian ECEC institutions to be confident about their child's well-being and aware of their own role as an important, participating part. To ensure that this effort becomes part of the routines in ECECs this knowledge base's implications on both the ECEC teacher education and the professional field is of importance.

Keywords: Migrant parents, ECEC staff, communication, interaction

Sammendrag

Artikkelen presenterer en intervjustudie med syv foreldre med migrasjonsbakgrunn som deltakere. Formålet med studien er å utforske hvordan foreldre med migrasjonsbakgrunn erfarer kommunikasjon og samhandling med barnehagepersonale, med særskilt vekt på deres første år som barnehageforeldre i Norge.

Det er foretatt en kvalitativ innholdsanalyse av intervjumaterialet som viser at foreldres sprikende erfaringer fra opphavsland og nytt hjemland kan skape usikkerhet. På den andre siden indikerer analysen at samarbeidet kan bli bedre når forståelsen for det nye samfunnet øker. Det settes søkelys på skillet mellom foreldre som har noe kjennskap til den norske barnehagen før oppstart og de som bruker lengre tid til å bli trygge på at barnehagen kan yte god omsorg og være et godt pedagogisk tilbud til barn. Uavhengig av foreldrenes forkunnskaper om den norske barnehagen, forventer de ikke å medvirke, men går inn i samarbeidet med en antakelse om at de skal tilpasse seg den etablerte barnehagediskursen. Foreldrenes antakelse om at involvering ikke er forventet eller ønsket, fører til en tilbakeholdenhet overfor barnehagepersonalet. Denne tilbakeholdenheten kan også være forankret i foreldrenes skjøre tillit til barnehagepersonalet og samfunnet for øvrig, noe som medfører bekymringer for eventuelle konsekvenser av å ikke tilpasse seg, som for eksempel utvisningsvedtak eller avslag på søknad om familiegjenforening. Samtidig framgår det at åpenhet og hjelpsomhet fra andre foreldre og personalet kan minske denne bekymringen og øke symmetrien i samspillet.

Artikkelen konkluderer med at det må legges ned en ekstra innsats for at foreldre med migrasjonsbakgrunn inkluderes og informeres tilstrekkelig slik at de kan bli trygge på at barnehagen tar godt vare på barn, samt at de blir klar over at rollen som barnehageforelder gir muligheter for medvirkning og innflytelse. For å sikre at denne ekstra innsatsen blir en del av rutinene i barnehagene, bør dette kunnskapsgrunnlaget få implikasjoner for barnehagelærerutdanningen og barnehagefeltet for øvrig.

Nøkkelord: Migrantforeldre, barnehagepersonale, kommunikasjon, samhandling

Innledning

Å være foreldre er et livsprosjekt - foreldre har hovedansvaret for barnets utvikling, helse og trivsel. Å utøve foreldreskap i et nytt land, med nye forventninger, plikter og rettigheter, kan oppleves som krevende. Språkbarriere og manglende kunnskap om det nye samfunnet, samt fravær av støtte fra storfamilien, gjør at foreldre kan oppleve oppdrageransvaret som ekstra utfordrende (Liden, 2019, s. 47). I denne artikkelen tar vi for oss kommunikasjon og samhandling mellom foreldre med migrasjonsbakgrunn og personalet i norske barnehager. Vår forforståelse er at det kreves en ekstra innsats fra *begge* aktører for at samarbeidet skal fungere. For at denne dimensjonen skal få konsekvenser for barnehagens praksis, blir det essensielt at også barnehagelærerutdanningen vektlegger dette.

Undersøkelser viser at foreldrenes involvering og deltakelse i barnehagen er avgjørende for kvaliteten på tilbudet på generell basis (OECD-rapport, 2021), men spesielt i barnehager der et stort kulturelt og sosialt mangfold er representert (European Commission, 2014, s. 49). Videre i OECD-rapporten står det at mangfoldet i familiene, det være seg kulturelt, sosioøkonomisk, religiøst og sosialt, skal tas hensyn til og respekteres. Barnehagepersonalet bør oppfordre foreldre til å ta aktivt del i, og uttale seg om, barnehagens hverdagsliv, rutiner og praksiser (European Commission, 2014, s. 49). Foreldrenes rett til medvirkning og medbestemmelse er nedfelt i § 4 i barnehageloven (2006), og i Forskrift om rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017) presiseres det at personalet må «finne balanse mellom å vise respekt for foreldrenes prioriteringer og å ivareta barns rettigheter og grunnleggende fellesverdier som barnehagen er forpliktet til» (Kunnskapsdepartementet, 2017, kap. 1.6). Videre vektlegges ressursperspektivet i forbindelse med språklig og kulturelt mangfold, i større grad enn tidligere rammeplaner. For enkelte foreldre kan ideen om foreldremedvirkning være ukjent (Chan, 2011), og det kan virke uvant at de har en så viktig rolle i barnehagehverdagen. For å oppfylle samfunnsmandatet i en mangfoldig foreldregruppe, må kommunikasjon og samhandling med alle foreldre, uavhengig av kultur- og språklig bakgrunn, vies ekstra oppmerksomhet. Foreldre kan ha behov for å lære mer om barnehagen i tilkomstlandet. Ifølge rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) skal de ha innflytelse på det som skjer i barnehagen, men dette kan være vanskelig å få uttrykt i møte med de profesjonelle (Van Laere et al., 2018).

I en publikasjon fra Nordisk ministerråd (2021), påpeker Løberg at for de aller fleste nordiske barn er barnehagen en integrert del av barndommen. I 2022 var omtrent et av fem barn i norske barnehager det Utdanningsdirektoratet kaller minoritetsspråklige, det vil si både barnet og begge foreldrene har et annet morsmål enn norsk, svensk, dansk, samisk eller engelsk (Utdanningsdirektoratet, 2022). Det anses som svært viktig at barn som vokser opp i et nytt land får tilgang til å gå i barnehage, som

gjørne er nyankomne familiers første arena for inkludering og integrering (Løberg, 2021, s. 9). Det samme blir understreket av Vandenbroeck et al. (2018) som mener at barnehagen kan være en betydningsfull aktør når det gjelder å støtte familiers integreringsprosess i det nye samfunnet - også på lengre sikt.

Vi vil i fortsettelsen av denne artikkelen benytte betegnelsene foreldre med migrasjonsbakgrunn og migrantforeldre. "Migranter er en sammensatt gruppe mennesker. Noen forlater hjemmene sine av økonomiske grunner, mens andre flykter fra krig, forfølgelse, naturkatastrofer, sult eller fordi de har fått livsgrunnlaget sitt ødelagt som følge av klimaendringer" (Flyktningshjelpen, 2022).

Kultur er et komplekst begrep, som har flere ulike definisjoner. I denne artikkelen vektlegger vi de dynamiske trekkene ved kulturbegrepet. Det dynamiske kulturbegrepet er forankret i ideen om at kulturer kommer som resultat av natur, politikk, sosiale strukturer og miljø (Nieto, 2018, s. 67). Kultur anses som menneskeskapt, og dermed foranderlig, fordi menneskene både reproducerer den eksisterende kulturen, men også er med på å omforme den kulturen de er en del av. Dahl (2013) hevder at verdensbildet, skapt av enkeltmenneskets syn på verden ut fra egne verdier og egne erfaringer, blir som et kulturfilter som all kommunikasjon og informasjon blir filtrert gjennom. Dette gjelder både avsender og mottaker, mener Dahl, derfor vil begge parter kunne oppleve kommunikasjonen som utfordrende dersom verdensbildene er ulike. Samarbeidet mellom barnehagepersonalet og foreldrene ses på som en prosess der begge aktørene er med på å utvikle samarbeidskulturen, ny kulturell kompetanse og forståelse i samspill med hverandre.

Denne artikkelen tar utgangspunkt i en studie der syv foreldre med tilknytning til ulike barnehager, ble intervjuet om sine erfaringer med kommunikasjon og samarbeid med barnehagepersonalet. Deltakerne er migranter med minst ett års erfaring som barnehageforeldre i en norsk barnehagekontekst. Vi ser på det som viktig å vektlegge foreldrenes perspektiv, både for barnehagelærerutdanningen og praksisfeltet. Wolf (2018) etterspør mer forskning på det som karakteriserer samarbeidsrelasjonene mellom barnehagen og en mangfoldig foreldregruppe.

Formålet med denne studien er å belyse migrantforeldres erfaringer i møte med barnehagepersonalet. Artikkelen arbeider med dette forskningsspørsmålet:

Hvordan erfarer foreldre med migrasjonsbakgrunn kommunikasjon og samhandling med barnehagepersonalet, og hvordan kan vi forstå disse erfaringenes relevans for barnehagelæreres og barnehagelærerstudenters profesjonslæring?

Det er i særdeleshet foreldrenes erfaringer fra det første året i barnehagen som er interessant i denne studien. Barnehagenes særegne kultur er gjerne ukjent for førstegangsforeldre, men for

foreldre som selv er oppvokst i en annen kultur kan det være en utfordring som vil nødvendiggjøre en ekstra innsats.

Kunnskapsgrunnlag

I dette kapitlet vil vi presentere teori og tidligere forskning som omhandler kommunikasjon, flerstemmig dialog, kulturforståelse og forståelse av “den andre”, samt tidligere forskning på foreldresamarbeid i barnehager og skoler med kulturelt mangfold.

Begrepsmessig forankring

Det kan være vanskelig for foreldre som ikke kjenner til det norske barnehagesystemet å vite hva som forventes av dem når det gjelder involvering og deltakelse i barnehagen (Gjervan, 2023).

Foreldre kan ha forventninger om at de skal tilpasse seg det systemet de har kommet til, men en slik forventning om assimilering kan også komme fra omgivelsene og myndighetene (Sand, 2020, s. 19).

Det er av stor betydning for kommunikasjon og samhandling hvilken forventning foreldrene har til å medvirke i barnehagen.

Barnehagelærerutdanningen, og barnehagefeltet for øvrig, har brukt flere år på å definere og implementere medvirkning. I en flerkulturell sammenheng blir det ekstra viktig å klargjøre dette begrepet. Barnehagelovens § 4 (2006) poengterer alle foreldres rett til å bli sett og hørt og delta i beslutningsprosesser i barnehagen. Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) er klar på at samarbeidet med foreldrene i barnehagen er en forutsetning for kvalitet i barnehagedriften og at foreldrenes medvirkning er en del av dette. Sønsthagen (2018) framhever betydningen av dialog og samhandling mellom foreldre med migrasjonsbakgrunn og barnehagepersonalet, for å bygge gjensidig tillit og legge til rette for at foreldrene skal få forståelse for den norske barnehagen, og på den måten ivareta formålsparagrafens bestemmelse om at barns behov skal ivaretas i samarbeid og forståelse med hjemmet (Barnehageloven, 2006, § 1).

Becher (2006) og Glaser (2023) minner oss om at mange foreldre med migrasjonsbakgrunn har en helt annen respekt for autoriteter som barnehage og skole representerer, enn det vi er vant til i den norske kulturen i vår samtid. Dette er gjerne forankret i kulturen til disse foreldrene, og det kreves et grundig arbeid knyttet til kompetanse om ulikhet og samarbeid for å snu denne autoritetsfrykten og erstatte den med tillit (Becher, 2006).

Paulo Freire (1999) argumenterer for at kunnskap gir frihet, og at man gjennom empowerment kan hjelpe mennesker til deres rett til å bli hørt. Empowerment, som ofte blir knyttet til begrepet

myndiggjøring på norsk, handler i denne sammenheng om å gi foreldre den kunnskapen og støtten de trenger til aktiv deltagelse.

Gudykunst og Kim (2003) hevder at aktørens kulturelle bakgrunn spiller en sentral rolle i kommunikasjon med "den fremmede". Videre påpeker de at mangelperspektivet er framtreddende når mennesker med bakgrunn i ulike kulturer møtes. I det vi knytter et menneske til en kontekst som for oss er ukjent, vil vi bli opptatt av alt det den andre ikke forstår, vi ser på vedkommende fra et mangelperspektiv. Det er ikke like lett å vende perspektivet, og se at en selv sannsynligvis forstår like lite av den andres virkelighet (Gudykunst & Kim, 2003).

Det Bakhtin (1981) kaller stemmer fra fortiden; egen oppdragelse, myndighetenes ideologier i opphavlandet, erfaringer fra venner, ligger i bakgrunnen som medbrakt «niste» i møte med den nye kulturen og barnehagediskursen. Bakhtin (1981; 1984) er opptatt av «multivoicedness», og antyder at i vår kamp for å tolke og forstå de dialogiske forholdene som eksisterer når to forskjellige diskurser kommer sammen, kjemper vi for å konstruere nye betydninger og samtidig rekonstruere og rekonfigurere vår ideologiske bevissthet (1984). I dette møtet kan det skje at diskursen, eller stemmen som ligger latent fra fortiden, ikke lenger duger som relevante regler eller modeller, men at de bidrar til «skurr på linja» i kommunikasjonen med de nye stemmene og en ny overbevisende diskurs. Å sortere disse stemmene krever tid og refleksjon. I møte med disse nye stemmene kan foreldre oppleve at deres foreldreskap ikke er godt nok, og de frykter overvåkning og kontroll av eget familieliv (Tembo et al., 2021). Migrantforeldrenes oppfatninger av å ikke strekke til er dannet på bakgrunn av samhandling med ulike velferdstjenester og møte med storsamfunnet generelt. Tembo et al. (2021) hevder videre at foreldrenes oppfatninger av for eksempel barnevernet er knyttet opp til denne frykten.

Tidligere forskning

Foreldre med migrasjonsbakgrunn mangler ofte erfaringen som er nødvendig for å forstå hva som forventes av dem i barnehagen, og har behov for kunnskap om hva rollen som barnehageforeldre innebærer og hvilket handlingsrom de har i møte med profesjonsutøvere (Lund, 2022). Studier utført i Belgia og USA peker på at foreldre vegrer seg for å forstyrre personalet (Van Laere et al., 2018; Sohn & Wang, 2006). Vegringen kan komme i form av å unnlate å be personalet forklare foreldrene når de ikke forsto, eller å holde tilbake egne meninger om barnets læringsssituasjon. Van Laere et al. (2018) hevder at foreldrene ønsker tettere kontakt, men tar ikke initiativ til det fordi de antar at barnehagepersonalet ikke ønsker foreldreinvolvering. De gangene de hadde kontakt med personalet, vegret de seg likevel for å ta opp bekymringene de hadde knyttet til om personalet ga god nok

omsorg for barnet (Van Laere et al., 2018). Sohn og Wang (2006) tolker en slik vegring som et uttrykk for respekt for personalets faglige autoritet.

Vandenbroeck et al. (2009) finner at et asymmetrisk styrkeforhold mellom foreldre og personalet kan være utfordrende. Relasjonen kan utvikle seg til å bli mer gjensidig, men dette avhenger av hvordan foreldrene føler seg ivaretatt av personalet (Vandenbroeck et al., 2009). Flere studier peker på at foreldre med migrasjonsbakgrunn vektlegger den sosiale støtten de får av barnehagepersonalet (Lastikka & Lipponen, 2016; Vandenbroeck et al., 2018; Kalkman, 2019). Denne støtten ser ut til å gjelde alt fra å bli henvist til informasjonsmateriell til å motta emosjonell støtte - også på tematikk som ikke nødvendigvis hører til innenfor barnehagekonteksten (Kalkman, 2019). I studien utført av Lastikka og Lipponen (2016) forteller foreldre med migrasjonsbakgrunn at de opplevde respekt og støtte fra barnehagepersonalet, blant annet gjennom at personalet lyttet til dem når det gjaldt barnets deltakelse i religiøse markeringer, samt at ulike kostholdsrestriksjoner ble hensyntatt (Lastikka & Lipponen, 2016). Foreldre med migrasjonsbakgrunn hevder å ha lært mye av de andre barnehageforeldrene, blant annet ved å delta i sosiale fellesskap i barnehagen og observere andres praksiser (Lastikka & Lipponen, 2016; Bergset & Ulvik, 2021). Bergset og Ulvik (2021) finner at foreldrene selv er aktive i sin tilnærming til den nye kulturen og utforming av foreldrerollen under nye forutsetninger. Foreldrene er ikke ukritisk i sin tilnærming til den nye kulturen eller det nye miljøet, men tar derimot selv regien og navigerer i et uoversiktlig landskap av verdier og normer, både fra egen kulturell bakgrunn og i tilkomstlandet. Det er lett å undervurdere foreldrenes innsats når det gjelder å forme en ny foreldreidentitet i et kulturelt komplekst landskap. Bergset og Ulvik (2021) mener det flerstemmige her yter foreldrene rettferdighet ved å peke på foreldrenes egeninnsats og samskaping i denne prosessen. Foreldre i den finske studien uttrykte at de ville ha verdsatt om barnehagen hadde organisert flere slike uformelle sammenkomster for barnehageforeldrene, slik at de kunne dele erfaringer med hverandre (Lastikka & Lipponen, 2016).

I dette forskningsfeltet kan vår studie bekrefte det disse studiene peker på, samt bidra til økt innsikt i hva som kan ligge til grunn for at foreldre i noen sammenhenger vegrer seg for å samhandle med barnehagepersonalet.

Metode og datagrunnlag

Formålet med denne studien er å undersøke erfaringer migrantforeldre har med kommunikasjon og samhandling med barnehagepersonalet i den første tiden i norsk barnehage. Studien har et kvalitativt forskningsdesign i et fenomenologisk-hermeneutisk tilnæringsperspektiv (Kvale & Brinkmann, 2015). Dette perspektivet binder oss tett til empirien som presenteres gjennom

deltakernes opplevelser og erfaringer. Forfatterne av denne artikkelen har en forforståelse av temaet som knytter seg til mange års arbeid i barnehager og undervisning på barnehagelærerutdanningen. I tillegg kommer erfaringer fra en studie med samme tema, men med barnehagepersonale som informanter (Bergset, 2019). Vi anser det som interessant og nødvendig å belyse temaet fra foreldrenes perspektiv.

Intensjonen var å intervju foreldre med migrasjonsbakgrunn som hadde hatt barn i barnehage i minst ett år. Det var også et utvalgsriterium at erfaringen fra samarbeid med barnehagepersonalet skulle være av nyere dato. Rekrutteringen av deltakere ble gjort ved at vi kontaktet voksenopplæringen i kommunene som igjen viste oss til aktuelle foreldre. Vi kan dermed si at vi har foretatt et strategisk utvalg (Tjora, 2021). Grunnen til at vi ikke kontaktet barnehager for å velge ut deltakere, er at vi mener deltakerne vil føre en mer åpen og ærlig samtale med oss som forskere når rammene ligger utenfor barnehagen. Det er lettere for deltakerne å tenke at vi som forskere har tilknytning til barnehagen dersom barnehagen var med å velge ut deltakerne, eller at barnehagens lokaler var rammen rundt intervjuet. Derfor ble de fleste intervjuene foretatt på deltakerens egen arena, i hjemmet, mens to er foretatt på forskerens arbeidssted, som vi anser som et nøytralt sted i denne sammenhengen. Det var heller ikke tema i samtalene våre hvilken barnehage barna gikk i. To av deltakerne nevnte i løpet av intervjuet at de anså det som trygt å si det de mente til oss siden vi ikke kjente deres barnehager.

Det ble gjennomført semistrukturerte dybdeintervju med til sammen syv deltakere:

Tabell 1. Deltakerne

Geografisk opprinnelse	Fiktivt navn	Kjønn
Det afrikanske kontinent	Almaz	Kvinne
	Ehart	Mann
	Kenza	Kvinne
Midtøsten	Dana	Kvinne
Asia	Thi	Kvinne
Latin-Amerika	José*	Mann
	Sonia*	Kvinne
(*et par med felles barn)		

Analysetilnærming

Det ble foretatt lydopptak av intervjuene, som vi i ettertid transkriberte til et normert skriftspråk. Transkripsjonene ble kodet, tematisert og kategorisert. Analysestrategien var å jobbe empirinært, både i kodingsprosessen og i utvikling av kategorier. I kodingsprosessen merket vi oss ord eller fraser i datamaterialet som vi oppfattet som betydningsfulle, disse kodene ble deretter tematisk gruppert (Tjora, 2021), og dannet i neste fase utgangspunkt for de kategoriene vi arbeidet oss fram til. Vi har dermed jobbet empirinært og induktivt i de innledende fasene av analyseprosessen. I arbeidet med å utvikle kategorier spilte både refleksjonene og en orientering i studiens teorigrunnlag en sentral rolle, slik at vi i denne fasen vekslet mellom induktiv og deduktiv tilnærming (Tjora, 2021).

Studien er bygget opp rundt forskernes refleksivitet, der vi stiller spørsmålsteget ved egne antakelser, og anerkjenner deltakernes erfaringer, og slik sett forankret i analytisk fleksibilitet (Egilsson et al., 2021). Dette er også begrunnelsen for at vi bruker benevnelsen deltaker i stedet for informant.

Etiske vurderinger

Prosjektet er meldt til NSD Personverntjenester. Deltakerne har signert på skjema for informert samtykke, som var på et språk de hadde forutsetninger for å forstå. Intervjuene ble gjennomført som samtaler mellom forsker og deltaker. Ved et par tilfeller ble intervjuguide og tematikk gjennomgått av ansatte ved voksenopplæringen sammen med deltaker i forkant av selve intervjuet.

Som nevnt tidligere valgte vi av lojalitetshensyn å kontakte foreldre gjennom voksenopplæringen, ikke ved å ta direkte kontakt med barnehager. I analyseprosessen har vi likevel tatt høyde for at foreldrene kan ha gitt svar som de tror vi vil ha, med tanke på at vi begge har bakgrunn fra barnehage og i dag arbeider ved barnehagelærerutdanningen.

Vi kan stille spørsmål om frivilligheten ved å delta i studien er reell. Det å bli spurt av lærere ved voksenopplæringen kan i seg selv oppleves som et press til deltakelse. Dette ble ikke uttalt direkte til oss, men det kan likevel være viktig å ta høyde for.

Vi vil påpeke at deltakere og forskere kan ha hatt ulike forståelser som en følge av språkbarrieren, ulike kulturer og ulike bakgrunner for åpenhet (Kvale & Brinkmann, 2015). Dette kan føre til asymmetriske relasjoner, i tillegg til at vi som forskere kjenner barnehagen som institusjon fra lang erfaring, mens deltakerne har ferske erfaringer fra norsk barnehage.

Omfanget av studien gjør at funnene ikke kan generaliseres, men resultatene kan likevel ha interesse for andre på barnehage- og utdanningsfeltet.

Videre presenteres studiens funn, før vi går videre til å drøfte funnene i lys av teori og tidligere forskning presentert i kunnskapsgrunnlaget.

Funn og analyse

Gjennom analyseprosessen av datamaterialet kom vi fram til fire kategorier vi ville arbeide videre med. Disse kategoriene er: barnehagen som ukjent arena, ulike forventninger til samarbeidet, det som bekymrer og barnehagen som brobygger til nytt samfunn.

Barnehagen som ukjent arena

Foreldrene forteller at de visste svært lite om barnehage som institusjon da de kom til dette landet. De setter usikkerheten den første tida i barnehagen i sammenheng med manglende kunnskap om barnehagen. For de fleste av deltakerne våre betydde barnehagen som institusjon en plass der barna måtte være mens foreldrene gikk på introduksjonsprogrammet. Et «nødvendig tiltak» som José kaller det. En av foreldrene forteller at først etter 50 timer med samfunnsundervisning fikk hun en slags forståelse for at barnehager blir sett på som et gode for barnet, og ikke bare som barnepass. Flere av deltakerne etterspør mer informasjon i forkant av barnehageoppstarten, og Almaz uttrykker at hun gjerne skulle ha visst mer «med en gang», mens Dana setter ord på at hun var mindre bekymret da hennes andre barn begynte i barnehagen. «Hadde jeg visst like mye om barnehagen da mitt første barn starta i barnehagen, så hadde jeg unngått mange bekymringer». Tilvenningsperioden har for flere av foreldrene vært preget av bekymring, og for Almaz' del også av fortvilelse og sorg:

Barnehagelæreren sa: «Ok, du kan gå hjem. Han leker med de andre barna nå». Jeg sprang hjem og la meg på sofaen med skoene på og gråt - med mobilen i hånda og bare venta på at de skulle ringe. Og gråt. Han var bare ett år. *Almaz*

Almaz forteller videre at hun at hun ikke turte å fortelle til sin egen mor i hjemlandet at hun hadde ettåringen sin i barnehage. Hun poengterer at de ikke leverer fra seg så små barn til fremmede i hennes kultur - bare til familie. Hun uttrykte en bekymring for morens reaksjon hvis hun fikk vite at barnet ble ivaretatt av fremmede.

Flere foreldre fortalte at de strevde med å konsentrere seg i egen utdanning fordi de var usikre på om barnehagen klarte å ivareta god omsorg for barnet. Dana uttrykker hvor vanskelig dette var for henne: «Hvordan klarer de å ha omsorg for mitt barn? Nei, det kan ikke barnehagen klare. Det var så vanskelig for meg».

Sonia gir uttrykk for at hun ikke forstår begrunnelsen for at det er bra for barn å sove ute, og spør «Hvorfor skal barna sove ute? Det er jo så kaldt! Ja, de må jo fryse. Nordmenn er jo gale!».

Både Kenza og Thi forteller at de hadde en viss forståelse av det norske barnehagesystemet, fra henholdsvis informasjon fra UDI og deltakelse i åpen barnehage, før tilvenningsperioden. Begge var informert om at personalet i norske utdanningsinstitusjoner ikke har lov å slå barn. Dette opplevde de som en kontrast til eget hjemland, noe som gjorde dem trygge på at barnehage var bra for barn. I åpen barnehage hadde Thi observert hvordan personalet behandlet barna og uttrykte fornøyd «...jeg vet at de aldri slår barn, eller sier noe stygt til barn - så det føles veldig trygt. Det er veldig forskjellig fra hjemlandet mitt».

Foreldrene etterspør en større forståelse for barnehagen som institusjon, både i en familiesammenheng og i samfunnssammenheng. Det å ikke kjenne til den nordiske barnehagemodellen og ikke vite hva som er den pedagogiske tankegangen, er for flere av våre deltakere knyttet opp til frustrasjon rundt tilvenningsperioden og en bekymring for om barnet har det bra i barnehagen. De to mødrene som har fått litt forståelse for den norske barnehagen før oppstart, ser ut til å ha vært tryggere på at barna ble tatt godt vare på i barnehagen.

Ulike forventninger til samarbeidet

I datamaterialet finner vi utsagn som tyder på at foreldrene er usikre på hva som forventes av dem av involvering og deltakelse i barnehagen, i tillegg til at de er usikre på hva de ansatte forventer av dem.

Thi forteller at hun ikke liker kostholdet i barnehagen. Hun skulle helst sett at det var flere dager med varme måltider, og færre brødmåltider. På spørsmål om hun har fortalt dette til personalet, svarer hun: «Nei, for jeg skjønner at det er kulturen i Norge. Jeg liker ikke det, [...] men jeg må være litt snill med dem. Jeg synes ikke det er fint å si det». På spørsmål om hun opplevde å kunne henvende seg til barnehagepersonalet om alt, svarer en far slik:

Av og til, så følte jeg meg litt sånn,- jeg kunne ikke... jeg følte jeg skulle spørre eller si noe, men så ble det bare: «Okai! det går fint! Hadet bra!» -lik som sånn... Jeg vet ikke hvorfor, men du er litt redd. *José*

En mor forteller om egen ambivalens i møte med barnehagen og setter ord på at hun opplevde å ikke ha annet valg enn å godta barnehagens praksis:

Ja, vi følte at det var en god plass og at hun var trygg der. Men vi er vant til å passe på barna hele tida. Sånn: «Forsiktig, forsiktig!» Men der gjorde barna som de ville. Og vi var litt sånn,..hmmmm... Hvordan skal dette gå, - passer de på? De klatret i trær.. Men vi måtte bare... Ja, det var det verste. *Sonia*

Kenza forteller at hun fikk beskjed fra barnehagepersonalet om at datteren trengte en kjeledress. Hun visste ikke hva det var, men var for sjenert til å spørre om hva de ansatte forventet. Videre forteller hun om da datteren ville ha votter med seg i barnehagen. Kenza visste ikke hva votter var og spurte personalet om hjelp. Da lurte de på hvorfor datteren ikke hadde oversatt ordet til morsmålet

slik at mammaen kunne forstå. Men da lo Kenza og påpekte at det ikke fantes ord for “votter” på deres morsmål.

I denne kategorien møter vi utsagn som understreker at foreldrene ikke helt vet hva som forventes av dem og hva de kan spørre om eller uttale seg om overfor de ansatte. I tilknytning til at barnehagen er en ukjent arena for mange migrantforeldre ser vi at på et tidlig stadium i samarbeidet er forståelsen av retten til medvirkning uklar. Foreldrene forteller at de føler ubehag ved å stille mange spørsmål og at de opplever sine henvendelser som at de forstyrrer og kritiserer personalet.

Det som bekymrer

Foreldrenes bekymring for å gjøre feil i samhandling med barna og i samarbeidet med barnehagen kommer frem i datamaterialet, men det blir også uttrykt en frykt for konsekvensene. På spørsmål om hun har tillit til barnehagepersonalet, svarer Dana: «Nei, ikke helt. Hva er reglene liksom? Hva gjør du med barn? Og kanskje en gang så tok jeg i armen til sønnen min og da sier han: ‘Mamma, du kan ikke gjøre sånn, da kommer barnevernet’». Hun forteller videre om en familie hun kjenner til der barna ble tatt hånd om av barnevernet etter at barnehagen hadde sendt melding. Det viste seg å være en misforståelse så barna ble tilbakeført til hjemmet. Men hendelsen har likevel satt spor i Dana og gjort henne engstelig: «Det er klart jeg ble redd. Hva ser barnehagepersonale etter liksom?» En annen uttalt bekymring er frykten for å bli kastet ut av landet, noe José ordsetter slik: «Vi må respektere alle nordmenn, for det er vi som har bestemt å komme hit, så vi må gjøre som alle nordmenn sier, - ellers kan vi bli kasta ut». Almaz, som kom alene til landet med sønnen sin, forteller fra tilvenningsperioden i barnehagen:

Etter tredje dagen sa de i barnehagen at jeg måtte gå hjem. Så da måtte jeg bare gå hjem og ikke si imot. For jeg ville jo ha mannen min hit på familiegjenforening og da kunne jeg ikke protestere. For kanskje han ikke fikk komme, eller jeg ble kasta ut. [...] Jeg var så bekymret for dem som kunne ta fra oss barna. Vi må jo være redde og på vakt! *Almaz*

Vi oppsummerer her tre ulike typer frykt hos foreldrene knyttet opp til å gjøre feil i samhandling med barna og barnehagen: frykten for å bli kasta ut av landet, frykten for å ikke få positivt svar på søknad om familiegjenforening og frykten for å bli meldt til barnevernet, og i ytterste konsekvens miste omsorgen for barna. Frykt kan være til hinder for et likeverdig samarbeid.

Barnehagen som brobygger til et nytt samfunn

Foreldre forteller at de lærer mye av barnehagepersonalet og av de andre barnehageforeldrene. Flere av deltakerne nevner at de har lært hvilke klær som er praktiske og gode å ha i barnehagen, hvilke regler som gjelder i barnegruppa, samt hvordan de kan veilede og sette grenser for eget barn.

Flere av deltakerne forteller at de i tillegg har gått til barnehagepersonalet med spørsmål som ikke direkte omhandler barn og oppvekst.

Thi forteller at det ikke er så vanlig å sette grenser for så små barn i den kulturen hun selv er oppvokst i. Gjennom samtaler med barnehagepersonalet har hun blitt oppfordret til å sette grenser for barnet, for eksempel når barnet vil ha sjokolade i butikken. Hun sier at hun har lært av barnehagepersonalet at det ikke er bra for barn å spise søtsaker hver dag og at barn trenger voksne som setter grenser og forklarer hva som ligger til grunn for reglene for dem. Ehart forteller at han har lært mye av å observere de andre foreldrene i barnehagen, spesielt i forbindelse med henting- og levering i garderoben. «Det er jo i barnehagen vi ser hvordan foreldre oppdrar barn her i landet». Han sier også at han har lært mye av barnehagepersonalet og setter ord på at han mener at «barnehagen er flinke til å være guider for oss. De viser oss mange nye veier». Dana sier at hun trodde at barnehagen bare var barnepass, men at hun etter hvert erfarte at det «var riktig for barnet mitt».

Kenza forteller at det ikke er vanlig i hennes hjemland at lærere tar hensyn til familienes ulike religiøse og/eller kulturelle kostholdstilpasninger. Der ville hun forventet at læreren sa “Her bestemmer ikke du!”, i kontrast til imøtekommenheten og respekten hun hadde møtt i datterens barnehage. Kenza uttrykker videre at hun er fornøyd med at hun har fått hjelp til mye forskjellig fra barnehagen: «Jeg spurte for eksempel om internett i leiligheten min fordi jeg hadde fått et brev om dette. Han [barnehagelæreren] ‘googlet’ det og viste meg. Hos en annen fikk jeg hjelp til hvilken buss jeg skulle ta».

I denne kategorien blir vi oppmerksomme på barnehagens viktige rolle i familienes integreringsprosess. Barnehagen blir ansett som en betydningsfull arena for både foreldre og barn der foreldre blir møtt av velvillige og støttende barnehageansatte som foreldrene har tillit til, - både som fagpersoner og medmennesker. Å være i barnehagen og observere andre foreldre i samspill med sine barn, ser også ut til å være verdifullt. Erfaringen som barnehageforelder har ført til at flere har fått forståelse for at barnehagen kan være mer enn bare barnepass for at foreldrene skal ha mulighet for å gå på introduksjonsprogram.

Drøfting

Deltakerne i studien har gitt oss et innblikk i deres erfaringer med kommunikasjon og samarbeid med barnehagepersonalet. Foreldrene forteller om situasjoner der de opplever at samarbeidet med barnehagepersonalet gir dem støtte i hverdagen, men de gir oss også en forståelse av at samarbeid

og kommunikasjon kan være krevende når barnehagen er en ukjent arena og forventningene til samarbeidet mellom aktørene er ulike.

Foreldrene i studien forteller om sin manglende forståelse for det norske barnehagen, og de ytrer ønske om mer informasjon før oppstart i barnehagen. Foreldrene uttrykker at de opplever det som krevende at så små barn blir separert fra foreldrene og tilbringer lange dager i barnehagen. Den samme oppfatningen deles nok av mange småbarnsforeldre, men den forsterkes når foreldrene ikke kjenner barnehagen fra et samfunnsperspektiv (Sønsthagen, 2018). Vi ser at foreldre står i et dilemma mellom egne tradisjoner og kulturell bakgrunn, og de forventningene de møter om tilpasning til det norske systemet. Konsekvensen kan bli at foreldrene er skamfulle overfor familien i hjemlandet og ikke tør å være åpne om at ettårningen er overlatt til fremmede. Dette kan være et eksempel på "stemmen hjemmefra" i det Bakhtin (1981, 1984) kaller multivoicedness. Den andre stemmen er "reglene" fra det nye samfunnet, som at barnet får klatre i trær eller må sove ute i allslags vær. Denne flerstemmigheten kan virke positivt korrigerende, men også føre til ytterligere forvirring og usikkerhet. Betydningen av å arbeide for at foreldrene blir trygge på barnehagepersonalet i tilvenningsfasen blir derfor sentralt, som for eksempel forsikringen om at barn ikke blir utsatt for fysisk avstraffelse av barnehagepersonalet.

Deltakerne forteller at forutsetningene for å lære på introduksjonsprogrammet ble begrenset av bekymringene de hadde for om barnet fikk god nok omsorg i barnehagen. Becher (2006) vektlegger at tillit mellom foreldre og barnehageansatte er en forutsetning for å skape en god barnehage også for *barna* med migrasjonsbakgrunn. En slik tillit bygges gjennom gjensidig innsikt og forståelse og kan føre til at både foreldre, barn og ansatte får det bedre i hverdagen. Dette kan knyttes til Gudykunst og Kims (2003) perspektiv på møte med "den fremmede", hvor vi konsentrerer oss om det den andre ikke forstår og blir mindre opptatt av at situasjonen også er omvendt - at vi selv forstår like lite av den andre (Gudykunst & Kim, 2003). I vår sammenheng betyr det at barnehagepersonalet forstår like lite av foreldrenes situasjon som foreldrene forstår barnehagen. For å opprette gjensidig forståelse må det legges til rette for dialog.

Foreldrene vegrer seg for å være til bry for personalet og unngår å komme med spørsmål, ønsker eller forslag angående barnets omsorgssituasjon. Men dette kan bero på foreldrenes *antakelse* om at personalet ikke forventer foreldreinvolvering og at henvendelser dermed blir oppfattet som forstyrrende element i arbeidet (Van Laere et al., 2018). Foreldrene gir inntrykk av at de mangler kunnskapen om hva rollen deres innebærer (Lund, 2022). Gjennom å sørge for at alle foreldre får kjennskap til retten til medvirkning (Kunnskapsdepartementet, 2017) og å støtte foreldrene slik at de får mulighet til å medvirke i barnehagen, kan det bidra til myndiggjøring av foreldrene. Dette er i tråd

med Freires (1999) tanker om empowerment. Ved at personalet bidrar til å øke foreldrenes kunnskap om deres rettigheter som barnehageforeldre, kan det åpne for at forventningene til samarbeidet blir mer sammenfallende. Å holde tilbake egne ønsker, som for eksempel kostholdstilpasninger, kan være begrunnet i at foreldrene kommer fra kulturer der det ikke er vanlig å delta i det som foregår i barnehage og skole (Gjervan, 2023). Asymmetrien i relasjonen mellom personalet og foreldre med migrasjonsbakgrunn, kan gjøre kommunikasjonen krevende (Sohn & Wang, 2006). Foreldre kan ha bakgrunn fra kulturer der representanter fra myndighetene og andre autoritetspersoner blir behandlet med en annen respekt enn det som er vanlig i dagens Norge (Becher, 2006; Glaser, 2023; Sohn & Wang, 2006).

Studien gir oss en forståelse av at foreldre er bekymret for å gjøre feil i barnehagen. Uttalelser som at de må gjøre som de får beskjed om for å unngå sanksjoner fra samfunnet, peker mot en forventning om assimilering (Sand, 2020). Flere av foreldrene velger heller å tilpasse seg og holde egne meninger for seg selv, i frykt for hva konsekvensene kan bli om de yter for mye motstand eller blir for kravstore i møte med barnehagen som samfunnsinstitusjon. Tembo et al. (2021) finner i sin studie at foreldre med migrasjonsbakgrunn opplevde at utøvelse av foreldrerollen ble en offentlig sak når de kom hit til landet. Foreldre i vår studie forteller at de er bekymret for at det å ikke tilpasse seg kan føre til sanksjoner fra myndighetene, som at de kan få avslag på søknader om oppholdstillatelse eller familiegjenforening. I studien utført av Sohn og Wang (2006) blir det satt søkelys på foreldrenes vegring for å ytre sine meninger eller innrømme at de ikke forsto, og denne vegringen ble tolket som faglig respekt for barnehagepersonalet. En av deltakerne i vår studie ytret seg også om en respekt overfor barnehagepersonalets bestemmelser for å unngå sanksjoner som å bli "kastet ut av landet". Da handler det kanskje mer om en frykt for myndighetspersoners makt, enn en *faglig* respekt for personalet som profesjonsutøvere.

I tillegg til frykten for utvisning og avslag på familiegjenforeningssøknad er den sterkeste frykten vi registrerte i våre data frykten for barnevernet. Slik frykt kan begrense muligheten for god samhandling og legger ikke et godt grunnlag for tillit i relasjonene. Tembo et al. (2021) hevder at denne frykten ikke utelukkende kunne knyttes til barnevernets arbeid. Den springer ut av foreldrenes oppfatning av hele velferdsstaten og det norske synet på barn og barndom, en oppfatning av kontroll, overvåkning og stigmatisering (Tembo et al., 2021).

Deltakerne i studien ga oss innblikk i mange fasetter i samhandlingen med barnehagepersonalet. Til tross for at flere av deltakerne hevder å kvie seg for å ta kontakt med personalet i situasjoner der de kunne ønsket seg en forandring, tyder empirien også på at foreldrene opplever stor grad av støtte fra barnehagen i det daglige. I datamaterialet finner vi eksempel på foreldre som har fått hjelp både til

praktiske utfordringer på hjemmebane og veiledning angående samspill med egne barn. Et personale som ivaretar foreldrenes rett til medvirkning og yter sosial støtte (Kalkman, 2019; Vandenbroeck et al., 2018), samt imøtekommer foreldrenes ønsker angående kultur og religion (Lastikka & Lipponen, 2016), kan bidra til å støtte foreldrenes myndiggjøring (Vandenbroeck et al., 2009). Barnehagen blir av flere av deltakerne i studien verdsatt som veiviser i et nytt landskap både i dagligdagse, praktiske utfordringer, men også i det som har med barn og barnehagehverdagen å gjøre. Foreldrene kan se ut til å vegre seg for å stille spørsmål til pedagogikken, kostholdet, eller å ytre seg kritisk om personalets måte å yte omsorg på (Van Laere et al., 2018), men verdsetter når personalet støtter dem i å bli kjent med den norske barnehagen og viser vei i et uoversiktlig landskap. Å møte et barnehagepersonale som tidlig i tilvenningen signaliserer at de er fleksible kan gi foreldrene en forståelse av at foreldremedvirkning blir tatt på alvor i norske barnehager, er tillitsvekkende.

Migrantforeldre forteller at de har lært noe ved å observere andre foreldre i samspill med sine barn, og de har tilegnet seg ny kunnskap og endret egne holdninger også gjennom samtaler med barnehagepersonalet, og på denne måten fått styrket sin egen foreldrerolle under nye forutsetninger. Det tyder på at foreldre selv er aktive i denne fasen, der mye er nytt og ukjent. De observerer andres praksiser, og vurderer hvordan de kan gjøre noe tilsvarende, men på sin egen måte (Bergset & Ulvik, 2021; Lastikka & Lipponen, 2016).

Avslutning og mulige implikasjoner

I denne studien har deltakerne gjort oss oppmerksomme på sider ved samhandling og kommunikasjon mellom migrantforeldre og barnehageansatte der det er rom for forbedring. Samtidig påpeker foreldrene i studien at de verdsetter den støtten og veiledningen de får fra barnehagepersonalet når det gjelder barnets utvikling, men også familienes dagligdagse utfordringer.

I en flerkulturell sammenheng blir det ekstra viktig å klargjøre begrepet medvirkning. Barnehagelovens § 4 (2006) og Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) poengterer alle foreldres rett til å bli sett og hørt og delta i beslutningsprosesser i barnehagen og at dette er en forutsetning for god kvalitet i barnehagen. Styringsdokumentene er dermed tydelige på at denne vektleggingen blir forventet av alle ansatte i barnehagen, noe som må gjenspeiles også i barnehagelærerutdanningen.

Med dette som bakteppe blir det ikke tilstrekkelig å informere foreldre om deres rett til medvirkning i norske barnehager, det må også legges ned en innsats for å bygge opp tillit slik at relasjonen blir likeverdig og samarbeidet i tråd med samfunnsmandatet. Dette relasjonsbyggende arbeidet er ekstra viktig med tanke på at i mer hierarkiske kulturer kan oppfatningen være at relasjonen mellom

foreldre og lærere ikke skal være tillitsbasert, men være preget av foreldrenes underdanighet (Becher, 2006, s.59). Her ser vi en avstand mellom de ulike virkelighetene som både barnehagelærerutdanningen og barnehagefeltet for øvrig må ta på alvor.

Med utgangspunkt i sitatet «Det er veldig forskjellig fra hjemlandet mitt», som er tittelen på denne artikkelen, spør vi oss hvordan barnehagefeltet kan mildne overgangen for foreldre med migrasjonsbakgrunn når barnet deres skal starte i en norsk barnehage. Vi mener det er viktig at barnehagepersonalet setter seg inn i ulike kulturelle diskurser og at dette fokuset også må forsterkes i barnehageutdanningens grunn- og videreutdanning.

Vi vil understreke hvor viktig det er at det legges til rette for at foreldrene får en mer reell forståelse for barnehagekonteksten på et tidligere tidspunkt og samtidig at barnehagepersonalet får et bedre innblikk i foreldrenes livsverden slik at gjensidigheten i forståelse og kommunikasjon kan skapes (Gudykunst & Kim, 2003). Slik vi ser det ville det ideelle være en mer omfattende informasjons- og erfaringsutveksling mellom personalet og foreldre etter at barnet har gått et par uker i barnehagen. En mer reell forståelse av barnehagen og betydningen av foreldremedvirkning, på et tidligere tidspunkt, kan føre til at foreldrene i mindre grad vegrer seg for å ytre sine ønsker og behov overfor personalet.

Synet på foreldre som aktive og samskapende under nye forutsetninger (Bergset & Ulvik, 2021), mener vi å kunne gjenkjenne hos flere av deltakerne i studien vår. De vurderer selv hva det er verdt å ta opp med barnehagepersonalet og hva de kan tåle å leve med av det som er annerledes i den nye kulturen. Vi mener likevel at samhandling fordrer medvirkning for å føre til en utvikling både for barnets del og for kvaliteten på barnehagetilbudet. Avslutningsvis støtter vi oss til Van Laere et al. (2018) som foreslår at barnehagemyndighet, praksisfeltet og forskere bør tilrettelegge for arenaer hvor foreldre, profesjonsutøvere og forskere kan diskutere ulike meninger og perspektiv.

Referanser

Bakhtin, M. (1981). *The Dialogic Imagination*. University of Texas

Bakhtin, M. M. (1984). *Problems of Dostoevsky's Poetics* (C. Emerson, translator and editor). University of Minnesota Press.

https://monoskop.org/images/1/1d/Bakhtin_Mikhail_Problems_of_Dostoevskys_Poetics_1984.pdf

Barnehageloven. (2006). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§1>

Becher, A. A. (2006). *Flerstemmig mangfold: Samarbeid med minoritetsforeldre*. Akademika.

Bergset, G. (2019). Kva styrer og kva styrker samspelet mellom barnehagepersonalet og foreldra? Ein studie om kommunikasjon mellom personale i barnehagen og fleirkulturelle foreldre med migrasjonsbakgrunn.

- Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 3(4), 49–64.
<https://doi.org/10.7577/njcie.3334>
- Bergset, K., & Ulvik, O. S. (2021). Parenting in exile: Refugee parents' multivoiced narratives. *International Social Work*, 64(3), 412–424. <https://doi.org/10.1177/0020872819825778>
- Chan, A. (2011). Critical multiculturalism: Supporting early childhood teachers to work with diverse immigrant families. *International Research in Early Childhood Education*, 2(1), 63-75.
<https://doi.org/10.4225/03%2F5820FAC7F25DE>
- Dahl, Ø. (2013). *Møter mellom mennesker. Innføring i interkulturell kommunikasjon*. Gyldendal.
- Egilsson, B. R., Einarsdottir, J., & Dockett, S. (2021). Parental Experiences of Belonging within the Preschool Community *International Journal of Early Childhood*, 53(3), 31-47. <https://doi.org/10.1007/s13158-021-00281-z>
- European Commission. (2014). *Proposal for key principles of a quality framework for early childhood education and care*. [Proposals for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care](#)
- Flyktninghjelpen (2022, 16. juni). *10 ting du bør vite om migrasjon*.
<https://www.flyktninghjelpen.no/nyheter/2018/mars/10-ting-du-bor-vite-om-migrasjon-og-flyktninger/>
- Freire, P. (1999) *De undertryktes pedagogikk*. Gyldendal.
- Gjervan, M. (2023). Flerkulturelle perspektiver og foreldresamarbeid. I: V. Glaser, *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (3. utg.) (ss. 133-148). Universitetsforlaget.
- Glaser, V. (2023). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Gudykunst, W. B., & Kim, Y. Y. (2003). *Communicating with strangers: An Approach to Intercultural Communication*. McGraw-Hill.
- Kalkman, K. (2019). Barnehagelivet er ikke en selvfølge. I: K. Kalkman & S. Kibsgaard (red.), *Vente, håpe, leve. Familier på flukt møter norsk hverdagsliv* (ss. 145-159). Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk.
- Lastikka, A.-L., & Lipponen, L. (2016). Immigrant Parents' Perspectives on Early Childhood Education and Care Practices in the Finnish Multicultural Context. *International Journal of Multicultural Education*, 18(3), 75–94. <https://doi.org/10.18251/ijme.v18i3.1221>
- Lidén, H. (2019). "Vi ønsker å leve et normalt liv": Migrantbarns og familiers integreringsbestrebelsler. I: K. Kalkman & S. Kibsgaard (red.), *Vente, håpe, leve. Familier på flukt møter norsk hverdagsliv* (ss. 38-54). Universitetsforlaget.
- Lund, H. B. H. (2022). *Ulikhet, likhet og mangfold. Pedagogisk ledelse og foreldreskap i kulturelt mangfoldige barnehager* [Doktorgradsavhandling]. Høgskulen på Vestlandet.
https://www.hvl.no/contentassets/7187bbc0d4994ad4b5f8305bf6d7df40/hvl-avhandling_hjertagerlund_2022.pdf
- Løberg, M. (2021). Barnehage - en arena for barn og foreldres integrering i Norden. *Nordisk Ministerråd*.
<https://pub.norden.org/nord2021-047/#>
- Nieto, S. (2018). *Language, Culture, and Teaching. Critical Perspectives* (3rd ed.). Routledge.

- OECD (2021). *Starting Strong VI: Supporting Meaningful Interactions in Early Childhood Education and Care, Starting Strong*. OECD Publishing. https://www.oecd-ilibrary.org/education/starting-strong-vi_f47a06ae-en
- Sand, S. (2020). *Ulikhet og fellesskap*. Cappelen Damm.
- Sohn, S., & Wang, X. C. (2006). Immigrant parents' involvement in American Schools: Perspectives from Korean Mothers. *Early Childhood Education Journal*, 34(2), 125-132. <https://doi.org/10.1007/s10643-006-0070-6>
- Sønsthagen, A. G. (2018). «Jeg savner barnet mitt». Møter mellom somaliske mødre og barnehagen. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 2(1), 55–71. <https://doi.org/10.7577/njcie.2289>
- Tembo, M. J., Studsrød, I., & Young, S. (2021). Governing the family: immigrant parents' perceptions of the controlling power of the Norwegian welfare system. *European Journal of Social Work*, 24(3), 492-503. <https://doi.org/10.1080/13691457.2020.1738349>
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4.utg.). Gyldendal Akademisk
- Utdanningsdirektoratet (2022, 12. september). Minoritetsspråklige barn. Økning i antall minoritetsspråklige barn de siste ti årene. I: Fakta om barnehager 2022. [Fakta om barnehager 2022](#)
- Van Laere, K., Van Houtte, M., & Vandebroek, M. (2018). Would it really matter? The democratic and caring deficit in 'parental involvement'. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(2), 187-200. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2018.1441999>
- Vandebroek, M., Lenaerts, K., & Beblavy, M. (2018). Benefits of Early Childhood Education and Care and the conditions for obtaining them. *EENEE Analytical Report No. 32 Prepared for the European Commission*. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/20810>
- Vandebroek, M., Roets, G., & Snoeck, A. (2009). Immigrant mothers crossing borders: nomadic identities and multiple belongings in early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal*, 17(2), 203-216. <https://doi.org/10.1080/13502930902951452>
- Wolf, K. D. (2018). Stakeholders' opinions of quality in Norwegian kindergartens. *Early Years, an International Research journal*, 41(4), 336-352. <https://doi.org/10.1080/09575146.2018.1547686>